

פנים חדשות

גליון 554, כג אלול תשס"ד

קלף

הסופר מהולל, הקלף?!!! על הקלף בארץ ישראל

- רבים ממניחי התפילין אינם יודעים כי קיים חשש רציני בקלף ויתכן כי אינם מניחים תפילין כלל - מודעה נחוצה - להודיע ולהגלות - גנבים עליך ישראל, חשבון הנפש, הסופרים והקלף הפסול, האסון הגדול ביותר מאז בריאת העולם, התעוררות לתשובה ותיקונים בענין כשרות תפילין ומזוזות, שמעה עמי ואדברה!!! - וועד למחקר סת"ם מאנסי ניו יארק, זעקה גדולה ומרה - שק ואפר יוצע לרבים - מכתבו של הסופר המהולל הרב החסיד רבי אליעזר זאב צירקינד בשנת תשד"מ באותו ענין.

הסופר פהולל, הקלף?!!

רבים בפניחי תפילין אינם יודעים כי קיים חשש רציני בקלף ויתכן כי אינם פניחים תפילין כלל

אין עוד ספק כי ישנם רבים וטובים ביניהם חסידים ואנשי מעשה ההולכים מן העולם מבלי שהניחו בחייהם תפילין הללו בבחינת קרקפתא דלא מנח תפילין ולא מפני שחלילה לא הניחו תפילין אלא מפני שלא ידעו כי התפילין פסולות בשל הקלף שאינו כשר

לאחרונה ישנם מי שמכשירים בורקים וקובעים כי הקלף כשר שגם כאן צריך הענין בריקה בשל סיבות אחרות, אבל מי שאין לו הכשר, טעון בדיקה פי כמה, למרות שכך עשה זה שנים. הסכנה הגדולה שכל כך הרבה יהודים אינם מניחים תפילין כלל, המוזנות פסולות היא מוחד שית, ומי יודע כמה צרות באו על ישראל בשל התפילין שאינם כשרים ובשל המוזנות הפסולות, גם ולמרות ששילמו עליהם כל כך הרבה כסף. ולדוגמא, באחת המודעות שהתפרסמו לאחרונה (ראה תצלום, הכתוב באידיש), שם הם זועקים על האסונות הגדולים שקרו אך ורק מפני שלא הניחו תפילין, הללו טוענים כי הם שילמו אלפי דולרים ומעשיית קיבלו כלום. סמכו על הסופרים שלא ידעו או לא קלטו כי מכשילים אותם בקלף שאנו כשר.

מבריקה שערכנו לאחרונה, מתברר כי יותר ויותר סופרים ובעיקר מי שעוסקים בהפצת סת"ם מוראגים מאוד מן השמועות הלא טובות כי חלק לפחות של הקלף אינו כשר, ולך תדע מה כשר ומה לא. אין עוד כמעט ספק כי חלק לפחות של התפילין והמוזנות אינם כשרים. חלקם החליטו שלא לעסוק בכך עוד, וחלקם מסתובבים אצל רבנים ושואלים האחריות על מי על הסופר, ועליו הם או על מי שמכר את הקלף, או מי שייצר את הקלף. חלקם אומרים כי אינם רוצים לשאת את עוון הציבור על שכמם, מפני שאם העוון עליהם, הרי שהם האחראים להכשלתם של רבבות יהודים באי הנחת תפילין.

מדובר בבעיה רצינית, כזו אשר אין ספק כי יהודים נכשלים, ולמרות שנעשו לאחרונה תיקונים עדיין רחוקים אנו מתיקון של ממש, מפני שהי שוק מוצף לא רק בפרשיות, אלא בעיקר בקלף שאינם כשר, ואין עוד כמעט ספק כי ימצאו סופרים שישתמשו בהם.

קבוצת רבנים ועסקנים החליטו לצאת למסע הסברה, ואם זה לא יעזור הם ייצאו למאבק, עד אשר יבטיחו כי כל הקלף בלי יוצא מן הכלל הוא כשר וכי אין בו חשש. אין זה רק ענין של הכשר, אלא לוודא כי הקלף נעשה על ידי יהודי ועל פי כל כללי ההלכה ולא בכל מיני דרכים שחלקם לפחות על פי היתרים מפוקפקים, וכאשר אין עוד ספק כי חלק מן קלף נמכר על ידי גויים כפי שתמצא במכתבו של הרב צייקינד שגילה זאת.

מודעה נחוצה

נודע מקונה שלי שישנם בעיות גדולות בקלף בלי הכי שר, עד עתה סמכתי על שני סופרים גדולים וסוחרים שאמ"ר שהקלף בסדר (וכל חברי הסופרים גם סמכו עליהם), התקשרתי לשני רבנים גדולים ידאי ה' ושאלתי אותם מה עלי לעשות לפי ההלכה?

רב אחר פקד עלי להתקשר לשלושה מהקונים שלי ולשאל אותם, אם חשבו שהקלף הוא עם הכשר, ואם טוב בשבילם גם ללא הכשר?

הקונים ענו לי: אני מחפש סופר עם כל ההידורים והוא נותן לי קלף ללא הכשר? אוי לי ואבוי לי, אני משלם \$1,200 עבור פרשיות, ועדיין ספק אצלך אם אני זקוק להכשר?

אינני יודע מאומה, כן הכשר לא הכשר, הכל באחריות תך!!! לא סופר אנוכי ולא מומחה לקלף.

אני סמכתי עליך, בעיניי היית איש נאמן, וכל האחריות, מהחל ועד כלה, הכל על ראשך. באם משהו לא כרבעי אתה פשוט גנב וגזול, לא להניח תפילין וגם לברך ברכות לבטלה? מי יודע כמה סבלתי בגלל הפרשיות והמוזנות שלי, כש, שומו שמים!!! הנשמע כזאת? בשום פנים ואופן לא הייתי מאמין שכך עלול לקרות אצל אברך חסיד, אוי לנו לאן שהגענו, ועתה הנני מביין מהי הסיבה לכל הצרות הרעות שהגיעו!!!

באותו נוסח בערך ענו כל שלושת הקונים.

אני מתקשר שנית לשני הרבנים ומספר להם את תגובתם של שלושת הקונים. ושאלתי ובקשתי אליהם מהי ההלכה בקשר לכלל התפילין, מוזנות וספרי התורה שכתבתי עד כה.

הרבנים הורו לי לפרסם בעיתון את כל סיפור הדברים כמות שהוא, ולכתוב שמכיון שיצאה שגגה מתחת ידי שס"מכתי על אחר הסופרים הגדולים שבידושים וסופר אחר מברוקלין, שאמר שקלף זה זה בסדר ולמרות שאין לו הכשר וישנם מערעדים גדולים על כל הקלפים ללא הכשר, כידוע ונאין לא ידעתי), על כן הנני מוכן ומחויב על פי ההלכה להודיע משום גזל ואונאה, גניבת דעת וגניבת ממון [כמבואר במקדש מעט סימן דע"א, בית יוסף אורחחיים סימן תנ"ר, רוקח, הגמ"י, דב"ג, הוה"פ סי' תנ"ג, רד"ת יד הדרעה סימן קי"ז] להחזיר לכולם את כספם, או לכתוב להם תפילין מוזנות חרות תנם אין כסף. מהיום והלאה הנני כותב אך ורק על קלף בהכשר הביתדין צדק של ירוש"ל לים עיר הקודש.

בברכת כתיבה וחתימה טובה
ירידכם שמחה בונים גרינבערג

ין זה חרש, מדובר במאבק ישן נושן, במשך שנים התריעו על המצב הזה אך משום מה, אלו המוחים על הכל, בענין זה לא מוחים מפני שהענין נוגע להם. חלק מן הקנאים כמעט לכל דבר יש ביניהם סופרים, והללו מעדיפים להשתיק את הענין גם ולמרות שהרב גורם ליהודים חרדים המאמינים כי הם מניחים תפילין וכלל אינם יודים עים כי מעולם לא הניחו תפילין, הקלף והעורות אינם כשרים.

לאחרונה היה מי שיצא שוב בזעקה גדולה ומרה על הקלף הלא כשר המסתובב ברחובות, וכי חלק גדול ממוכרי הקלף מכשילים את הרבים. קיימת בעיה בעיקר עם הסופרים הקונים את הקלף שאינם מבטיחים כי מדובר בקלף כשר, והי מכשול גדול.

מביאים אנו לכם כאן כמה מודעות, ביניהם המתפרסמת עתה על ידי שמחה בונים גרינבערג המתוודה על חטאיו בענין זה בערב ראש השנה, והאחרת שהתפרסמה בשנת תש"ם, אז היה זה הסופר המהולל והידוע הרב אליעזר צבי זאב צייקינד שפרסם את מה שהוא גילה, הוא שלח שלוחים שאת שמם הוא מציין במכתבו שגילו כי הקלף כולל שנעשה על ידי סופרים מירושלים אינם בטוח כשרים, הוא צוה על ידי רבה של קר"א און הייסט הגאון החסיד רבי זלמן שמעון דוורקין וצ"ל לפרסם את הדברים, ואנו מביאים את מור דעתו בלשונו.

בימים אלה ישנם יהודים חרדים בניו יורק ובמקומות אחרים שאינם רגועים וחוששים שמה גם התפילין שלהם ושל ילדיהם אינם כשרים, מפני שסמכו על מי שהוא נראה כחרדי וטוען כי הוא שומר על קלה כבחמורה, אבל ספק גדול אם הקלף שעשה כשר. הבעיה היא עם הסופרים הטור בים והמהוללים מי אשר אין כל ספק כי הם ידאי שמים, אבל הם נכשלים יום יום על ידי קלף שאינו כשר. הבעיה היא בעיקר עם אותו קלף שהוא טוב ונוח לכתובה, מתברר שספק גדול על כשרותו.

אין חלילה לפסול קלף כלשהו מבלי שיודר עים בבירור, אבל יחד עם זאת אי אפשר לקבוע כי הם כשרים. ולכן, אין מנוס מלבדוק שוב ושוב ידא קנו את הקלף, זה לא מספיק שהסופר הוא ידא שמים, חשוב לא פחות לבדוק היכן הוא קנה את הקלף, במיוחד לפני שנים כשכמעט ולא היו הכשרים בענין זה ואיש הישר בעיניו עשה.

להודיע ולהגלות!

את חטאי אני מזכיר היום... שגגה באה לידי...

כלב נואב שבנו ורצון, הוני מסיח את ראגחי לאחרים, על רבר השגגה אשר בעונותינו הרבים עלתה בידי על ידי הסיבה, שבמים האלו הביאו לפני למכור מאני כחומי הלכה, וסמכתי את עצמי על נאמנותו ובערותו של האי גברא, וקניתי מירו מספר וכמות גדולה של מוונות האלו, אשר כבר מכרתי מהן לבמה בני אדם. ובהיום נחנלה הקלון על פי הסיבה, כי מצאתי באחת מהן פעווח הזאח בריק, והיה הרבר מוור בעיני, ועלה חשר בליבי, וחפשתי וברקתי אח המוונות היטב היטב מקדם ומאחור, עד שמצאתי ראיתי, PRINTED IN JAPAN

ואז נפלתי על ה"מציאה" הזאת, ואכן נודע הרבר הרעה הזה, כי מוונות האלו רברי רפוס הן, שנרפסו כיאפאן על "קלפים מהוררים" שנעשו ונחברו כי עם בלא כשרוח... שומו שמים! יכא בעל הכרס ויבער את הקוצים מכדמו, כי כל אשר ירם כמעל הזאח, המה מהרסי ומחריבי עולם, אשר לא לא חכבה ותולעתם לא חמתו

כל זה מצאתי לחובה להודיע ולהגלות, אולי יחוס וירם ה', ויהיה זאח לכפרת ותיקן לעון שנגחתי.

ועור זאח חובה עלי להודיע ולפרסם בשענר בח רבים, כי בא אלי סופר א' מארק ישראל למכור מוונות, ומצאתי בכולן, כי אין התגיין נוגעין אל גוף האותיות. יבול להיות אחר מן השחים, או שהן מעשה רפוס, וכך הן עולין שוין ברפוס, או שהסופר שכחן, כותב מקורם אח האותיות שובכל הפרעה בולן, ואחר כך הוא עושה להן התגיין... בין הן וכן כך הן פסולין גמורין, ועל כל אחר ואחד להורה ולהעמר ממוונות האלו, והאפשרות לבדוקן ולראווחן על בלי זכוכית המגדלת (פארגרעטעוויג גנא"י), ולהשומע יענם, וחבא עליו ברב טוב, יהי שלום כחיילו ועלוה בארמונותיו, ומוב לו כל הימים סלה. כה רברי הנאנח והנאנק על פרצח עמינו חודש נחמם אב חשנ"ג.

הק' י.פ.

קלף

התעוררות לתשובה ותיקונים בענין כשרות תפילין ומונות שמעה עמי ואדברה!!!

הנה אני בעל הבית פשוט מרוך בעבודתי הקשה יום יומי, ואיני יודע הרבה ללמוד. כ"ה שקניתי בית חדש בניו דזשטעיט. שאלתי אח הרבר שלי איפה לקנות המונות וזכר שלי אמר לי שיש על מונות שעולה \$25 למונות, ויש לו מונות יותר יפות שטולים \$55 למונות. חשבתי לעצמי היות והבית נלה לי יותר ממילין דוכר בראי לבגבו על המונות ולקנות המונות היקרה של \$55. שמחתי מאוד על ההוצאה של עוד \$20 למונות.

ויהי היום, היה לי בעיות נרחות במשפחה שאין לעלות על הבטח, הלכתי לרבר חשוב מאוד ושאלתי אותו על מה נזכר הרבר אף ה' בי טישי של כל כך הרבה בעיות. הרבר שואל אותי אם יש לי מונות בבית בכל החודשים אמרתי לו הן, שאל אותי אצל מי קניתי אותם, סיפרתי כל כל הסיפור הנ"ל, הרבר שאל אותי האם תיבן לבדוק התפילין והמונות. הלכתי לסופר חשוב בכארט פארק. הסופר אמר לי שבדאי לבדוק המונות על קאמפיוטער כי היום הראש אינו חוק כמו שהיה לפנים בישראל. שאלתי אותו כמה זה עולה, והסמכתי לבדוק בכל האופנים דק שאהיה בטוח שהכל נכון למהדרין.

הסופר נשעח פח שאמרתי לו. והנה מסך של 22 מוונות היה מונח אחת כשריה לכחילה ושנייה בדיעבר, והטאר היו פסולים. כחפילין שלי שבדוק על קאמפיוטער היה חסר חיבה שלימה רח"ל.

הנה באחי לשאול את הרבנים שמוברים ונתונים במונה לתפיליהם חפילין ומונות, מי ביקש ואח מירבם לוכח את ההיגיון במונות וחפילין שאינם כשרים ואין אחם כיונים ליתן לאנשים פשוטים שטומכים עליהם מאה אחת שהמונה והתפילין המה כשרות לכל הרעות, ולא פסולים מעש, הלא כה שחתם מוכים את אמתני' במונות, ואת אומרת שהחיים של כל המשפחה שדרים בבית הזה חלשים בהמונות הזאת, ואין אחם לא בודקים את המונות שכלכ הפתוח יהיו כשרים קצת ולא פסולים לנמרץ!

הסופר סיפר לי כי ביום אחמול כנו אצלנו 3 אנשים, שניים במונות המ' ואחד יותר צעיר לבדוק התפילין שלהם, הסופר דרכו לומר לכל אחד אם רוצה לבדוק על קאמפיוטער שזה עולה עוד \$25 מלבד \$55 שעולה הבריקה למונות ולבדוק ולסגור. וזהו ה' אנשים האלו לא רצו לשלם עוד \$25 לבדוק על קאמפיוטער.

אבל הסופר אמר לי שהייתם נעשיתם טעוה וזהו הטעוה הוא היה חושב על עצמו שלא יביל לבדוק בשנייה הרעה אח הפרעות, על כן בדק על קאמפיוטער כלי שהקנות יוכלו על זה. ומאז שנשכחתם היו חסרים אוחיית ומיובאו, ולא התיקן חפילין כמעט כל ימיהם רח"ל, והאנשים האלו היו הוכיכים כל כמה שנים לבדוק אצל סופר אח התפילין, ולא מאז כלום. והנה באחי לשאול כמה כשקונה לו בית או קונה שאנראליך בבית מבוגר כמה יתד ממך תיכול, העיקר שהייה הבית יפה מאוד, ומי מדבר על השמלתם של האשה והיחידה, ועל כמה דברים מבוגר כל כך הרבה ממון, והקף בנצפים לבדוק התפילין או המונות שהחפילין שולים עוד \$25 דאלעד המונות על קאמפיוטער עולה עוד \$4 והאנשים לא רוצים לשלם על זה?

ואסיים כמה מההספור הארה לי גמור סימן רפ"ה שהוהיר במונה יארך ימים, ואם לא .... עור הראה לי בסידורו של רבי קאפלי (קול יעקב), שמשמחתי אחד בשם ריב צופה בביתו על הארם ומקבע להפיל על עין הרע ונזחתי את כל הרדים בו, והמונות הכשריה מצילה אותו מכל רע.

ירידים, אברהם וגר'

גנבים עליך ישראל!!! - חשבון הנפש!!! הסופרים והקלף הפסול האסון הגדול ביותר מאז בריאת העולם

מאות יהודים, בכל רחבי תבל, עומדים הבן אצל בתי הדינים להזמין לדין תורה את הסופרים שרימו את ה"עולם גולם", אלו ששמכו על נאמנותם של הסופרים שהתפילין והמונות כשרים למודרין ולבסוף הם קיבלו קלף ללא הכשר, מי יודע אם הם כשרים אפילו בדיעברין? על סמך נאמנותם שלמו יודעים חרדים סכומים של 2000 על עד 3000 ויותר מזה לזוג תפילין. ככל שהסופר יותר חרדי וחסידו, המחיר עולה מעלה מעלה.

תחארו לעצמכם אב שיש לו, בלי עין הרע, 12 ילדים, הוא זקוק ל 24 זוגות תפילין דהיינו לכל אחד רשי"ו רח"ת. חשבון פשוט מביא אותנו לסכום של \$72.000. עבור מוונות שילמו בין \$150 ל\$200 למונות, לפחות 13 מוונות לכל דירה, סך הכל \$1,200,000. סך הכל שיהודי חרדי משלם לסופרים הוא: למעלה מ\$103.000.00

האם ישנו עסק יותר טוב מתפילין ומונות? האם זה הידוש שמאות יהודים עומדים בתור לדין תורה, בבדי לקבל חזרה את כס' פיהם ששילמו לסופרים, כל אחד למעלה מ 1000 אלף דולר.

אבל יש ללמד זכות על בני ישראל. בשמביטים וראים משפחות עם 12 ילדים וכי קושי יש להם מה לאכול, אף על פי כן משלמים סכומי כסף אדירים, כדי שילדיהם יהיו תפילין ומונות כשרות. אשרי חלקם שזכו לבובו סכום גדול כזה על כשרות סת"ם, ובדי בוח זה נזבה לכתיבה ודחיתמה טובה במהרה בימינו אמן.

ברצינו לשאל, מדוע אותם בתימ מהודיים עובדת ידי מזרים בבורו פארק אך ורק \$700, אולם בויליאמסבורג עיר הקודש עיר במאנרו עולים אותם בתים \$1,500.00 האם אין זה גובר נגיבה במקום שמשפחות מגונות לערך 10 עד 13 ילדים למשפחה, צריך להעלות את המחיר לפלוס? - ולבסוף נגלה שאותם הבתים נעשו מקלף ללא הכשר!!!

חברה שומרים על ממון ישראל דוויליאמסבורג

זועד למחקר סת"ם מאנסי ניו יארק זעקה גדולה ומרה - שק ואפר יוצע לרבים

הנה נתברר לנו על ידי גבויות עוזת שקלפים (פארמנט) שכותבים עליהם ספרים תפילין ומונות הם נעשים בלי השגחה על ידי נכרים במדינה טשיניע כדי להרווח כסף, וכידוע שהמלאכה שם כזול, על כן בעלי המספקים את הקלפים (פארמנט) לצרכי סת"ם מצברים ליש את עיבוד הקלפים והם נעשים על ידי גוים נעמים השחינים בלי שום השגחה והם פסולים.

על כן אני מדויקים שכל אחד יחוש לעצמו מה המקור הקלפים (פארמנט) של סת"ם אם יש עליהם השגחה, ומיכן הם באים, ואם לאו המה פסולים. והספרי תורה שבכתיב בתים מוציאים עליהם הן מופעת בכונה טהורה לזכות את הרבים לקרות כס"ת כשרה ומזהרת בני לקיים כזה מצוות כתיבת ספר תורה, מכשילים את הרבים בכזבת לבטלות וכביטול המצוה הגדולה של קריאת התורה.

ובענין תפילין ומונות: הנה הבית בסידור רצ"ו כותב: שמי שיש לו מונות כשריה נעשה לו גם ועיולו מכל זעקה, ונעשיו השאלה הוא ארך קרה דבר אסון כזה עם הכאטעם ברושלים עיר"ק שאנשים נשים וזקן נשרפו חיים רח"ל על ידי הטרבים הרצועים ימיש, ואילו היו המונות והתפילין כשרים היו המצות מינינות עליהם, נעשיו הקולר הזה תלוי על ראש המספקים וראשי הסודרים והספרים והרבנים הנוטים הכשר על כשרות שכתב"ם שנקתבו על קלף פסול, כזה, והמה שחפיים של עמלק כמו שאיתא בס"י רשי"ו על האמר טוב שכתבתי שיהו של עמלק ויאידו רשי"ו הקדוש, ספקיו טרופות באים לידם וחס על ממונם ויאכילו לישראל ועי"ז הנגרא מתאר אותם לשיחור של עמלק, איר לנו שכך עלתה כיושני שהחט"ם שאנו משלמים בממון חודשי שפעט, ולבטחו נתרבר שכל זה נעשה בסחינע בלי שום השגחה כלל.

ואל הסופרים שכותבים המכרים תפילין ומונות ומפרי תורה על קלף בלי שום השגחה, ידעו: שמלבד אסור גול המ מכתלים על הרבים במצות החשובות גדולות וקרות כאלה, ומכשילים" אותם בכזבת לבטלות רח"ל. ידעו נאנמה, כי לאחר 120 שנה הם יצטרכו לתת את הדין כביטול מצוות תפילין ומונות שהם מצוות יקרות כאלה, ובכונ הנרא ינעם וחוכות שם שמים שלבטה שלדיעת הרב"ם עובדים על זה על לזו של לא חש אתם ה"א לשוא רח"ל. ולהשומע ישלם ויכא עליהם כזבת סוב.

ועי"ז באנשי"ח חודש אלול שנת תשס"א

נאום: אברהם פרידמאן - נאום: יעקב ווייס - נאום: אפרים פאלאק

א) בקסת הסופר (סימן א' סעיף א') זהו לזנבו: תניא אמר ר' מאיר שכבאתי אצל ר' ישמעאל אמר לי בני מה מלאכתך, אמרתי לו לבלר (פירוש סופר) אני, אמר לי בני, הוי זזרי שמלאכתך מלאכת שמים היא שמא אתה מחסר אות אחת או מיתר אות אחת נמצאת מחריב את כל העולם כולו (יעירובי רף א'). מכאן ראה הסופר איך הוא צריך להיות ירא את ה' מאוד. שאם עשה איזה קלקול או שיל עשה איזה תיקון כפי הראוי מסדי את נשמתו, כי הוא גוזל את הרבים, ונבמשנת הסופר רח"ל דלאל כל מה שמשלם להם הקונים אדעתא דסת"ם כשרים משלמים, וכיון שמתנים להם סת"ם פסולים חרי המעות נגמבים בדם, עישי"ז באריות) וגם מחטאים שורשים בלא מצות עשה ומכריבים בכל יום בזכות לבטלה. ועלו הכתוב אמר חוטא אחד יאבד טובה הרבה, ונאמר אירע עושה מלאכת ה' רמיה. על כן הוא מו החסד לראוי להיש ליטח כבידו למנות סופרים מהוגנים, אמני אמת, שאני באע, בעלי תורה, יראי אילוקים וחרדים על דבר, בכל עיר ועיר נכלל פלן ופלן מן שמעמים שחטים ובדוקים, וכל מי שמונח ספר תורה תפילין ומונות טובים וכשרים כפי: יעניו, שרבו כמול המוספל ויוצלו מדינה של גוים (בדיני כתיבת תפילין מה"א מזושהיים ובלבוש), יעניו בליקוט"ם סוף סימן פ"ג, ותכל שם רב דבתפילין סופרי זמנינו בקיאים, לא היה ולא נברא, כי בעוונותינו הרבים מקלקלים ומכשילים את הרבים, ויש כמה מאות ישראלים כשרים אשר מימיהם נעדין לא הניחו תפילין כשרים אקרקפתא דלחון, (ליקוט הסופר).